

Vlaamse
overheid

SARC

Strategische Adviesraad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Advies

Sectorraad Media

5 juli 2021

Advies bij het Vlaamse mediawijsheidsbeleid

Situering

Naar aanleiding van het rapport 'Doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid' van de KU Leuven in opdracht van het Departement CJM, brengt de SARC – Sectorraad Media op eigen initiatief advies uit bij het Vlaamse mediawijsheidsbeleid. Het onderzoeksteam van de KU Leuven (Leen d'Haenens, Verónica Donoso en Hanne Vandenberghe) gaf een toelichting bij het rapport tijdens de vergadering van de sectorraad op 12 mei 2021. Ook Andy Demeulenaere, coördinator van Mediawijs en namens het kenniscentrum vertegenwoordiger in de Sectorraad Media, gaf een presentatie over de werking en visie van Mediawijs tijdens deze vergadering. De Sectorraad Media besprak de ontwerptekst van dit advies op zijn vergadering van 14 juni 2021. Na overleg met de algemeen voorzitter van de SARC werd vervolgens de ontwerptekst ook besproken op de Sectorraad Sociaal-Cultureel werk van 17 juni 2021. Hierna werd het advies schriftelijk verder afgewerkt.

Advies

Memorandum SARC 2019-2024

De Sectorraad Media is tevreden dat er verder wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het Vlaamse mediawijsheidsbeleid. De sectorraad verwijst hierbij naar zijn memorandum 2019-2024¹ waarin het versterken van digitale en mediawijsheid van de burger een van de prioriteiten is. De raad stelt vast dat de zes pijlers uit het rapport 'Doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid' voor een groot deel overeenstemmen met de aanbevelingen uit het memorandum. De drie aandachtspunten uit het memorandum zijn:

1. **E-inclusie verhogen:** het rapport van de KU Leuven verwijst meermaals naar de Taskforce e-inclusie en het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 waarin de vijfde doelstelling focust op digitale geletterdheid. Pijler 3 uit de studie (*Een inclusief beleid rekening houdend met de behoeften van alle burgers*) focust op e-inclusie. Ook pijler 4 uit het rapport (*Strategische afstemming van beleid(sinitiatieven) door samenwerking en efficiënte coördinatie*) verwijst meermaals naar e-inclusie gerelateerd aan mediawijsheid en naar het belang van de samenwerking met beleidsdomeinen zoals onderwijs en vorming, jeugd en werk.
2. **Meer ondersteuning in het onderwijs:** in de studie wordt het mediawijsheidsbeleid ook vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming besproken. Verder komt in het hoofdstuk

---

¹ SARC. (2018). *Memorandum 2019-2024*. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/28215>

met lessen uit het buitenland de relatie tussen onderwijs en mediawijsheid herhaaldelijk aan bod. Daarnaast omschrijft men in het rapport de behoefte aan voldoende tijd en middelen voor het ontwikkelen van kwaliteitsvolle begeleidingsinitiatieven op maat in het onderwijs. Tot slot wijst pijler 4 (*Strategische afstemming van beleid(s)initiatieven) door samenwerking en efficiënte coördinatie*) op de noodzaak van de versterking van de onderwijssector inzake mediawijsheid.

3. **Meer aandacht voor digitale en mediawijsheid bij volwassenen:** de studie vermeldt dit eveneens als een aandachtspunt voor het toekomstig mediawijsheidsbeleid. Daarnaast is dit één van de geleerde lessen uit de vergelijking met andere landen. Tot slot wordt het belang hiervan nog eens onderstreept in pijler 1 uit het rapport (*Een participatief mediawijsheidsbeleid met een duidelijke visie: toekomstgericht, inspirerend en faciliterend*).

Bovenstaande aanbevelingen sluiten ook sterk aan bij de prioriteiten in het memorandum van Mediawijs².

Verbreiding actieveld en verwachtingen

De Sectorraad Media onderschrijft de legitieme vraag naar een uitbreiding van de opdracht van mediawijsheid. We merken in de studie echter een spreidstand op tussen verwachtingen versus de huidige financiering. De verwachtingen worden talrijk opgesomd maar er wordt niet duidelijk aangegeven of er andere keuzes gemaakt moeten worden of hoe groot de financiering moet zijn en vanwaar die komt. Men lijkt van mediawijsheid een instrument te willen maken dat over alles gaat.

De Sectorraad Media steunt een brede invulling van mediawijsheid. De raad waarschuwt echter dat de specifieke aandacht voor media in mediawijsheid niet mag verwateren en dat specifieke initiatieven, zoals Nieuws in de Klas, niet verdrongen mogen worden door een te sterke verbreiding van het concept naar data- en informatiewijsheid.

De Sectorraad Media benadrukt dat media- en datawijsheid heel belangrijk is maar daarnaast blijft er op bepaalde gebieden een belangrijke rol weggelegd voor klassieke regulering of zelf- en coregulering. Daarnaast moeten de middelen, die schaars zijn, zo goed mogelijk ingezet worden. De sectorraad roept op tot een noodzakelijk debat over de rol van Mediawijs en mediawijsheid. Ambitieuze verwachtingen mogen er zijn maar er is een realistische focus nodig, gezien de middelen die er zijn.

Betrekken van alle relevante actoren

De Sectorraad Media beaamt dat thema's als sociale inclusie, online risico's, nieuws en informatie en cultuureducatie aandacht moeten blijven krijgen. Het is daarom belangrijk dat bij het uitwerken van het beleid, onder coördinatie van de minister van Media, ook andere sectoren zoals Onderwijs, Welzijn, Jeugd, Cultuur, Werk, Armoede, Gelijke kansen en Integratie worden betrokken. De Sectorraad Media juicht de beleidsdomeinoverschrijdende aandacht voor dit belangrijke thema toe.

Daarenboven stemt het de raad tevreden dat er bredere verbanden worden gelegd: zo is er ook in de Beleidsnota Jeugd aandacht voor mediawijsheid. Daarnaast is er zowel binnen het sociaal-cultureel werk als het jeugdwerk heel wat kennis en expertise ter beschikking. Ook buiten het beleidsdomein, bv. in de Beleidsnota Onderwijs en de Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (weliswaar telkens met een iets andere focus) is er aandacht voor mediawijsheid. Minder aandacht is er voor

---

² Mediawijs Vlaanderen. (2019). *Memorandum 2019 voor een Digitaal en Mediawijs Vlaanderen*. https://mediawijs.be/sites/default/files/nieuws/bestanden/2019_memorandum_digitaal_en_mediawijs_vlaanderen_-_overzicht_2.pdf

deze thematiek echter in beleidsdomeinen die zich richten op bepaalde doelgroepen, zoals Armoedebestrijding of Gelijke kansen.

Bovendien is het belangrijk om de expertise van de diverse spelers in het gevarieerde mediawijsheidsveld voldoende te betrekken bij het beleid en deze stakeholders waar nodig te ondersteunen en faciliteren. De Sectorraad Media raadt dan ook aan om erover te waken dat het landschap niet te eenzijdig opgebouwd wordt. Dit punt is ook de kern van de feedback van de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk. In het sociaal-culturele veld zijn veel actoren actief met kennis van het veld. Participatie en inclusie zit in hun natuur. Daarom is meer wisselwerking en dialoog met deze spelers essentieel. De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk pleit er dan ook voor om verenigingen en kwetsbare doelgroepen van in het begin te betrekken bij de ontwikkeling van bepaalde initiatieven of projecten. Op deze manier kan men efficiënter te werk gaan en wordt er ook vermeden dat er een verkeerde inschatting wordt gedaan wat betreft voorkennis of behoeften van bepaalde doelgroepen.

Deelrapporten Kijkwijzer en Nieuws in de Klas

Tot slot besprak de Sectorraad Media de twee deelrapporten van de studie. Aangaande Kijkwijzer wijst de raad erop dat we in termen van minderjarigenbescherming zeker niet van nul starten in Vlaanderen. Zoals reeds vermeld in het *Advies over de omzetting van de herziene AVMD-richtlijn*³ stelt de raad vast dat er in Vlaanderen reeds goed werkende systemen actief zijn op het gebied van de bescherming van minderjarigen. De raad herhaalt hierbij dat het doel erin bestaat te komen tot een zo eenvormig mogelijk systeem dat actief is op alle audiovisuele mediavormen binnen Vlaanderen en zoveel mogelijk is afgestemd op de internationale context.

In navolging van de omzetting van artikel 6 bis, lid 3 van de AVMD-Richtlijn, bepaalt het aangepaste Mediadecreet dat omroepen ook een systeem voor inhoudsbeschrijving zullen moeten hanteren teneinde voldoende informatie te verstrekken aan de kijkers over inhoud die de lichamelijke, geestelijke of morele ontwikkeling van minderjarigen kan aantasten.⁴ De Vlaamse Regering kijkt hiervoor naar het Nederlandse Kijkwijzersysteem. De SARC is voorstander van het uitbreiden van het Kijkwijzersysteem – nu enkel van toepassing op bioscoopfilms – naar lineaire en niet-lineaire audiovisuele mediadiensten. Eenzelfde systeem voor alle audiovisuele inhoud is wenselijk omwille van eenduidigheid, herkenbaarheid en begrijpelijkheid in hoofde van kijkers en ouders. Uit het deelrapport⁵ blijkt niet enkel dat Nederland, en intussen ook andere landen, dit systeem succesvol gebruiken, de VRM gebruikt Kijkwijzer ook reeds als leidraad en bovendien werd het als ‘best practice’ aangemerkt door ERGA.

Als dit leidt tot een aangepast classificatiesysteem, moet dit inspelen op de Vlaamse context en de noden van de Vlaamse markt. In dat geval is het ook noodzakelijk dat eventuele nieuwe aspecten duidelijk worden gecommuniceerd naar het publiek om de effectiviteit van het systeem te verzekeren. Daarnaast beveelt de Sectorraad Media aan dat een classificatiesysteem wordt gecombineerd met een efficiënt systeem voor leeftijdscontrole, dat in samenwerking met de dienstenverdelers wordt ontwikkeld en op eenvoudige manier zou toelaten om potentieel

---

³ SARC. (2019). *Advies over de omzetting van de herziene AVMD-richtlijn*.

https://cism.be/sarc/SR_media/adviezen/20191118_Advies_omzetting_herziene_AVMD-richtlijn.pdf

⁴ Art. 42 Vlaams Mediadecreet.

⁵ H. Vandenberghe, V. Donoso, L. d’Haenens (2021). *Advies over implementatie Kijkwijzersysteem bij (niet-)lineaire tv-diensten. Een case binnen de doorlichting van het Vlaams mediawijsheidsbeleid*. KU Leuven: Instituut voor Mediastudies.

schadelijke inhoud ontoegankelijk te maken voor (een deel van de) minderjarigen. De sectorraad geeft hierbij de voorkeur aan een in zelf- of coregulering uitgewerkte implementatie.

Ten slotte merkt de Sectorraad Media op dat er bij de werking van het systeem nog een aantal uitdagingen blijven bestaan. Zo bestaat er niet voor elk soort (potentieel) schadelijke inhoud een symbool. Wat met andere potentieel schadelijke inhoud? (bv. desinformatie, ongezond eetgedrag of andere gevoelige onderwerpen zoals zelfverminking). Bovendien is er online in mindere mate ouderlijke controle. Kinderen kunnen ervoor kiezen de waarschuwingen simpelweg te negeren of de labels kunnen juist nieuwsgierigheid opwekken en zo contraproductief werken. Verder zijn de regels online moeilijk afdwingbaar door de wildgroei aan creators en inhoud.

Wat betreft Nieuws in de Klas erkent de Sectorraad Media de extra impuls met tijdelijke relance-middelen aan het Kenniscentrum Mediawijsheid voor een flankerend traject bij Nieuws in de Klas. De Sectorraad dringt echter aan op het bestendigen van het grootste media-educatieve leesbevorderingsproject van Vlaanderen. Dit project beschikt tot op vandaag niet over structurele middelen hetgeen nefast is voor de continuïteit. Verder stelt de sectorraad vast dat de opdracht van het programma elk jaar wordt uitgebreid (bv. extra luiken zoals Journalist in de Klas) terwijl de middelen niet volgen – nog los van de jaarlijkse indexatie die niet is voorzien. De sectorraad pleit dan ook voor meer middelen om een bredere diversiteit aan nieuwsmedia voor onderwijs beschikbaar te maken. Tenslotte vraagt de Sectorraad Media dat er ook voldoende budget wordt voorzien voor het aanleveren, uitwerken en cureren van journalistieke content die bijvoorbeeld als basis voor themadossiers dient.

Namens de Sectorraad Media,

Simon Delaere, voorzitter
Maud Van de Velde, ondervoorzitter
Valerie Ansoms, secretaris